UNIJNE GWIAZDY NAD GRODZISKIEM

DOBRE PRAKTYKI
WDRAŻANIA FUNDUSZY STRUKTURALNYCH NA ZDEGRADOWANYCH OBSZARACH MIEJSKICH

EUROPEJSKA FUNDACJA OCHRONY ZABYTKÓW

INFORMATOR

GDAŃSK 2006

- Co to są fundusze strukturalne? 4
- Dlaczego kraje „starej" Unii Europejskiej przeznaczają znaczne środki na pomoc „nowym krajom" członkowskim? 4
- Jaka jest podstawa prawna udzielania pomocy finansowej nowym członkom Unii? 5
- Które obszary miasta możemy określić jako zdegradowane? 6
- Które obiekty uznajemy za zabytkowe, Na czym polega ochrona i opieka nad zabytkami? 7
- Czym jest rewitalizacja i jak odróżnić ją od pojęć takich jak: rewaloryzacja, remont, modernizacja czy renowacja? 8
- Na czym polega aspekt przestrzenny rewitalizacji? 8
- Na czym polega aspekt gospodarczy rewitalizacji? 9
- Na czym polega aspekt społeczny rewitalizacji? 9
- Co to jest Lokalny Program Rewitalizacji? 10
- Z jakich funduszy może skorzystać beneficjent uczestniczący w procesie rewitalizacji obszaru wyznaczonego w Lokalnym Programie Rewitalizacji? 11
- Jakie projekty mogą najłatwiej uzyskać dofinansowanie? 12
- Kto może być beneficjentem i uzyskać dofinansowanie? 13
- Jaka może być maksymalna i minimalna kwota dofinansowania? 14
- Czy przygotowanie projektu oraz jego realizacja muszą być przeprowadzone samodzielnie? 14
- Jak opracować dobry projekt? 15
- Jak przygotować dobry wniosek? 16
- Jakie czynniki warunkują sukces projektu? 17-18
- Gdzie szukać Przykładów Dobrych Praktyk? 19
- Czy są dostępne podręczniki lub strony internetowe, które mogą pomóc przygotować projekt ? 20
- Jak skorzystać z pomocy informatora i poradnika? 20
- Dlaczego warto sięgać po gwiazdy? 21

Jesteśmy w przededniu nowego okresu budżetowego Unii Europejskiej. Na lata 2007-2013 Polsce przyznano nowe fundusze strukturalne . Mają być one głównie wykorzystane jako instrumenty realizacji polityki regionalnej. Jest to olbrzymia szansa dla Polski, dla społeczeństwa. Właściwe wykorzystanie funduszy strukturalnych powinno przynieść dalszy rozwój społeczno-gospodarczy kraju, zwiększenie konkurencyjności gospodarki i poziomu życia społeczeństwa. Każda społeczność lokalna ma możliwość z nich skorzystać. Fundusze strukturalne, w przenośni, wydają się być jak „gwiazdy", przyciągające nas swoim złotym blaskiem i siłą sprawczą, spełniającą nasze życzenia i marzenia. W rzeczywistości droga do nich jest daleka, ale możliwa do pokonania. Gwiazdy mogą spełnić nasze marzenia, jednak sięgnąć po nie, czyli przygotować dobry projekt o dofinansowanie, musimy sami.

Gwiazdy z nieba czasami „spadają", spełniając to, o co je poprosimy. Przy funduszach strukturalnych inicjatywa jest po naszej stronie. To my musimy podjąć działania aby „gwiazdy spadły" na nasz dom, na naszą ulicę, na nasze miasto – nasze „grodzisko", które dało początek temu, co dzięki rozwojowi cywilizacyjnemu dzisiaj osiągnęliśmy.

Bez naszego aktywnego udziału , „gwiazdy" nie będą posiadały siły sprawczej. To, czy uda się nam zrewitalizować nasz „zdegradowany dom" zależy od naszego zaangażowania, wiedzy, doświadczenia, szerokiego wsparcia i wytrwałości. Celem tego informatora i załączonego poradnika jest podanie pomocnej dłoni tym wszystkim, którzy zdecydują się na podjęcie wyzwania, czyli przygotowania i realizacji projektu rewitalizacyjnego dla zdegradowanego obszaru miejskiego w oparciu o przykłady dobrych praktyk wdrażania funduszy strukturalnych w okresie 2004 - 2006r.

Cofnijmy się zatem do dokumentów źródłowych z tego okresu.

Zacznijmy od odpowiedzi na następujące pytania:

Co to są fundusze strukturalne?

*Zgodnie z art.130B Jednolitego Aktu Europejskiego przyjętego w 1987r., **fundusze strukturalne** są to instrumenty finansowe, które powinny działać na rzecz wzmocnienia ekonomicznej i społecznej spójności Wspólnoty, a w szczególności na rzecz redukcji zróżnicowań między regionami i ograniczenia zacofania mniej uprzywilejowanych regionów.*

***Fundusze strukturalne** są tworzone w budżecie Wspólnoty Europejskiej. Ich zasadniczym celem jest pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów członkowskich poprzez poprawę funkcjonowania ich struktury, drogą umożliwienia zmian w kluczowych sektorach i regionach*

W skład funduszy strukturalnych wchodzą m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS). Poza wymienionymi istnieją też inne fundusze, powołane do wsparcia rolnictwa, obszarów wiejskich i rybołówstwa.

Dlaczego kraje „starej" Unii Europejskiej przeznaczają znaczne środki na pomoc „nowym krajom" członkowskim?

Zgodnie z art.130A Jednolitego Aktu Europejskiego z 1987r., zasadniczym celem Wspólnoty jest osiągnięcie spójności społeczno - gospodarczej, czyli zniwelowanie różnic w poziomie życia mieszkańców wszystkich regionów wchodzących w skład Unii Europejskiej. W przeciwnym wypadku trudno sobie wyobrazić, by Unia mogła się rozwijać w sposób właściwy, bowiem dysproporcje mogłyby z czasem powodować nadmierne migracje ludności, utrwalać degradację niektórych obszarów, skutkować narastaniem konfliktów i barier pomiędzy społecznościami zamieszkującymi poszczególne regiony, a w skrajnych przypadkach doprowadzić do rozpadu Wspólnoty.

Liczba i definicja celów polityki strukturalnej ulega zmianie w kolejnych okresach budżetowych. Np. celem Wspólnoty na lata 2000-2006 był wzrost spójności społeczno-gospodarczej w odniesieniu do różnic pomiędzy „starymi" i „nowymi" członkami UE.

Jaka jest podstawa prawna udzielania pomocy finansowej nowym członkom Unii?

Wszelka pomoc finansowa jest realizowana w oparciu o dokument zatytułowany: „Podstawy Wsparcia Wspólnoty". Dokument ten został przyjęty przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z rządem kraju członkowskiego, Rzeczypospolitej Polski po dokonaniu przez Komisję Europejską oceny Narodowego Planu Rozwoju. Narodowy Plan Rozwoju zawiera strategie i priorytety działań funduszy strukturalnych w danym kraju, ich cele szczegółowe, wielkość wkładu funduszy strukturalnych i innych środków finansowych; dokument ten podzielony jest według priorytetów i wdrażany za pomocą kilku Programów Operacyjnych.

W latach 2004 - 2006 Programem Operacyjnym wdrażającym działania funduszy strukturalnych obejmującym rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojskowych, był „Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Priorytet trzeci - Rozwój Lokalny, Poddziałanie 3.3.1. - Rewitalizacja obszarów miejskich i Poddziałanie 3.3.2. - Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i powojskowych.

Przyjrzyjmy się naszemu miastu, jego infrastrukturze, zwróćmy uwagę na dziedzictwo kulturowe, problemy mieszkańców. Spróbujmy odpowiedzieć na pytanie: Czy możemy odmienić los zdegradowany terenów miejskich? Jakie działania ochronne i naprawcze możemy podjąć ?

Które obszary miasta możemy określić jako zdegradowane?

Mianem obszarów zdegradowanych określamy te fragmenty naszych miast, które charakteryzują się złymi warunkami życia i zamieszkania. Miejsca te odznaczają się na ogół koncentracją bezrobocia i powstawaniem różnorodnych patologii społecznych. Niejednokrotnie ludność zamieszkująca te tereny zasila szeregi bezrobotnych i charakteryzuje się nieumiejętnością dostosowania kwalifikacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Infrastruktura techniczna znajdująca się na tych obszarach w większości przypadków wymaga znacznych nakładów na modernizację. Obszary zdegradowane są zamieszkiwane przez ludność z niskimi dochodami, często utrzymujących się jedynie z pomocy socjalnej. Idzie to w parze ze złym stanem zabudowy, niedostatkami infrastruktury oraz szeroko rozumianą degradacją środowiska zamieszkania.

W dzisiejszych czasach w szczególnie trudnej sytuacji są te miasta lub ich fragmenty, których byt ekonomiczny opierał się na funkcjonowaniu jednego zakładu przemysłowego, zatrudniającego tysiące osób. Często wraz z upadkiem tego jedynego „zakładu – żywiciela", powolnej degradacji ulegały całe dzielnice. Objawia się to wzrostem problemów społecznych i degradacją majątku trwałego, w tym także reprezentującego wartości kulturowe. Tego typu problemy często skutkują obniżeniem atrakcyjności inwestycyjnej większego fragmentu miasta.

Które obiekty uznajemy za zabytkowe?
Na czym polega ochrona i opieka nad zabytkami?

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w Polsce za zabytek uznaje się nieruchomość lub rzecz ruchomą, będącą dziełem człowieka lub związaną z jego działalnością i stanowiącą świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Ochrona zabytków może być realizowana poprzez: wpisanie obiektu do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego lub ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

***Ochrona zabytków** polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu: zapewnienie warunków umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków. Ochrona zabytków to także przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

***Opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub administratora. Polega w szczególności na: zapewnieniu warunków do naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie.*

Niezmiernie ważne jest też korzystanie z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Czym jest rewitalizacja i jak odróżnić ją od pojęć takich jak: rewaloryzacja, remont, modernizacja czy renowacja?

Rewitalizacja *[łac. re+vita –* dosłownie: przywrócenie do życia, ożywienie*] jest działaniem, które powinno łączyć działania jednostek sektora publicznego (samorządowego, rządowego) i podległych mu jednostek z działaniami sektora niepublicznego (biznesowego, pozarządowego). Działania rewitalizacyjne powinny być podejmowane w dzielnicach zniszczonych i zdegradowanych, uciążliwych, niebezpiecznych.* ***Działania te prowadzą do poprawy sfery materialnej oraz do ożywienia społeczno gospodarczego.*** *Powinny być powiązane z promowaniem nowych aktywności i wzmacnianiem bazy ekonomicznej miasta lub dzielnicy. Przede wszystkim jednak powinny pobudzać aktywność społeczności lokalnej.* ***Pozostałe działania, jak rewaloryzacja, modernizacja, renowacja, remont czy adaptacja, dotyczą jedynie działań w zakresie techniczno-materialnym*** *i są prowadzone w odniesieniu do budynków, ulic, placów, infrastruktury technicznej a także terenów zielonych, itp.*

Na czym polega aspekt przestrzenny rewitalizacji?

Aspekt przestrzenny rewitalizacji polega na prowadzeniu działań naprawczych w przestrzeni materialnej miasta lub dzielnicy i ma na celu stworzenie warunków do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej danego obszaru. Zatem aspekt przestrzenny, czyli rewaloryzacja, renowacja, remont czy modernizacja określonego obiektu lub zespołu obiektów jest tylko środkiem wiodącym ku stworzeniu warunków do prowadzenia działalności społecznej lub gospodarczej. Przykładem może być stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej w oparciu o nieużywany obiekt magazynowy, mieszkalny, itp. Może to być obiekt zabytkowy, który stanie się wizytówką obszaru. Jednak każdorazowo cel, ku któremu dążymy, powinien wynikać z wcześniej zidentyfikowanych potrzeb ludności danego obszaru.

Na czym polega aspekt gospodarczy rewitalizacji?

Aspekt gospodarczy rewitalizacji polega na prowadzeniu działań zmierzających do wzrostu aktywności ekonomicznej danego obszaru. W oparciu o istniejące zasoby materialne i ludzkie prowadzone mogą być działania szkoleniowe, doradcze, promocyjne. Ważna jest wszelka pomoc techniczna i prawna udzielana mieszkańcom obszaru w celu wspierania ich aktywności na rynku pracy. Może ona prowadzić do rozwoju różnorodnych form samozatrudnienia lub pomagać w zdobywaniu nowych kwalifikacji, które umożliwią znalezienie zatrudnienia na rynku pracy. Przykładem może być tworzenie inkubatora przedsiębiorczości w oparciu o zabudowania dawnych koszar lub opuszczonej fabryki. Należy jednak pamiętać, że funkcje, na które będzie przeznaczony określony obiekt, powinny wynikać z wcześniej zidentyfikowanych, rzeczywistych potrzeb danego obszaru. Tylko wtedy przyniesie to wymierne korzyści ekonomiczne.

Na czym polega aspekt społeczny rewitalizacji?

Aspekt społeczny *rewitalizacji polega na prowadzeniu działań zmierzających do wzrostu aktywności społecznej danego obszaru. Mając na uwadze aspekt społeczny, należy rozpatrywać planowane działania szkoleniowe, doradcze lub wspierające inwestycje z punktu widzenia potrzeb społecznych mieszkańców. Dla powodzenia procesu rewitalizacji kluczowe znaczenie ma aktywność społeczna i obywatelska osób zamieszkujących obszar zdegradowany. Stanem najbardziej pożądany to sytuacja, w której sami mieszkańcy organizują działania szkoleniowe, doradcze i inne dla swojej społeczności lokalnej i „gości" .*

Drogą do osiągnięcia tego celu jest realizacja – od samego początku planowania zmian na danym obszarze – postulatu partycypacji społecznej. Partycypacja powinna być rozumiana jako długotrwały proces obejmujący różne formy działania. Od działań informacyjnych, poprzez działania edukacyjne i dialog z mieszkańcami[„czego chcemy dla naszej dzielnicy i co możemy dla niej wspólnie zrobić"], aż do konkretnych działań rewitalizacyjnych, w których zaangażowani mieszkańcy biorą udział w charakterze uczestników bądź organizatorów, gospodarzy. W ten sposób proces partycypacji społecznej spowoduje aktywizację społeczności lokalnej. Tym sposobem nasze zamierzenia rewitalizacyjne staną się produktem najwyższej jakości

Postarajmy się sprecyzować nasze potrzeby. Zacznijmy od Lokalnego Programu Rewitalizacji i wyszukania dostępnych na ten cel funduszy. Poprzez złożenie poprawnego wniosku i wygranie konkursu projektów zdobędziemy dofinansowanie z funduszy strukturalnych.

Co to jest Lokalny Program Rewitalizacji?

Wszelkie działania rewitalizacyjne na obszarze miasta lub gminy powinny być ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Zasadniczym celem tego dokumentu, jest koordynacja wszystkich działań rewitalizacyjnych, musi on być przyjęty jako Uchwała Rady Miasta. Istnienie Lokalnego Programu Rewitalizacji jest warunkiem koniecznym, umożliwiającym potencjalnemu beneficjentowi określonego programu ubieganie się o dofinansowanie z funduszy strukturalnych. Gminy, które chcą uzyskać unijne wsparcie dla działań rewitalizacyjnych, zarówno dla prowadzonych przez siebie jak i znajdujących się na jej obszarze beneficjentów, muszą przygotować kilkuletnie programy tych działań. Obszary objęte procesem rewitalizacji powinny być określone w oparciu o wyniki badań oraz wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych różnych podmiotów zainteresowanych uczestnictwem w procesie rewitalizacji.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji, oprócz określenia obszarów objętych programem, konieczne jest opisanie konkretnych działań niezbędnych dla rozwoju gospodarczego, sposobów rozwiązywania problemów społecznych oraz działań inwestycyjnych zmierzających do poprawy stanu technicznego zdegradowanych ulic i budynków. Powinny być tam również dołączone kilkuletnie plany finansowe gminy dotyczące rewitalizacji obszarów miejskich. Programy te muszą być zgodne ze strategią rozwoju województwa.

Z jakich funduszy może skorzystać beneficjent uczestniczący w procesie rewitalizacji obszaru wyznaczonego w Lokalnym Programie Rewitalizacji?

W okresie 2004 - 2006 beneficjent - projektodawca, planujący działania w obszarze uznanym za zdegradowany w Lokalnym Programie Rewitalizacji mógł korzystać ze wszystkich dostępnych w Polsce funduszy, wybierając je w zależności od charakteru projektu.

Jednak celowymi funduszami strukturalnymi w tym zakresie były fundusze wdrażane poprzez ZPORR Działanie 3.3.1. i Działanie 3.3.2. Przykłady dobrych praktyk wdrażania tych funduszy omówione zostały w poradniku. W okresie 2007-2013 fundusze na działania, które określone są jako „rewitalizacja", będą zarezerwowane w 16 Regionalnych Programach Operacyjnych. Każdy beneficjent, który zamierza rewitalizować zdegradowany obszar, powinien również zapoznać się z centralnie zarządzanymi Programami Operacyjnymi: "Infrastruktura i Środowisko", "Kapitał ludzki", "Innowacyjna Gospodarka", „Rozwój Polski Wschodniej". Każdy z wyżej wymienionych Programów określa, jakie projekty kwalifikują się do wsparcia oraz wskazuje kategorie beneficjentów, którzy mogą ubiegać się o wsparcie.

Jakie projekty mogą najłatwiej uzyskać dofinansowanie?

W warunkach znacznej konkurencji tylko najlepiej przygotowane projekty mają szanse na uzyskanie dofinansowania. Co to znaczy „najlepiej przygotowane”? Pozyskiwanie środków na finansowanie projektów jest przedmiotem wielu kursów, szkoleń lub studiów podyplomowych. Każdy projekt powinien być odzwierciedleniem ***zarówno potrzeb mieszkańców, jak i wytycznych zawartych w różnych dokumentach programowych, począwszy od dyrektyw UE, poprzez strategie o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym, skończywszy na dokumentach lokalnych, wśród których znajduje się między innymi Lokalny Program Rewitalizacji****.*

Jeżeli jesteśmy przekonani, że nasz projekt spełnia wymogi zawarte w wymienionych wyżej dokumentach, powinniśmy się zastanowić nad wykonalnością projektu. Wykonalność tę określa dokument zwany ***studium wykonalności****. Rzetelnie sporządzony zawiera w sobie analizę prawną, instytucjonalną, techniczną, finansową, ekonomiczną. Świadczy o wykonalności bądź braku wykonalności projektu. Niezmiernie ważnym aspektem jest* ***trwałość projektu****.*

Należy zadać sobie pytania:

- *Czy istnieje ryzyko, że po oddaniu obiektu do użytku jego dalsza eksploatacja będzie niemożliwa?*
- *Czy wnioskodawca będzie zdolny, aby wybudowany lub zmodernizowany obiekt utrzymać?*
- *Czy istniejące przepisy zezwolą na „obsługiwanie” i zarządzanie infrastrukturą przez podmiot, który wskazujemy jako przyszłego operatora? Należy przewidzieć wszystkie ryzyka i określić sposoby ich eliminacji.*

Kto może być beneficjentem i uzyskać dofinansowanie?

Każde ze źródeł wsparcia określa kategorie beneficjentów. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, w ramach Działania 3.3, Poddziałania 3.3.1 „Rewitalizacja obszarów miejskich", dopuszczał składanie wniosków przez: gminę, miasto na prawach powiatu oraz podmioty, których projekt został ujęty w Lokalnym Programie Rewitalizacji, takie jak:

a) spółki prawa handlowego oraz jednostki organizacyjne nie działające w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiada gmina lub miasto na prawach powiatu lub samorząd województwa ,

b) podmioty wykonujące usługi publiczne na podstawie umowy zawartej z jednostką samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada gmina lub miasto na prawach powiatu,

c) podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych, realizujące usługi użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego - pod warunkiem przestrzegania zasad o pomocy publicznej, określonych w przepisach odrębnych,

d) organizacje pozarządowe nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, w szczególności policja, straż pożarna, szkoły wyższe,

e) wspólnoty mieszkaniowe - dla projektów dotyczących konserwacji i renowacji fasad budynków, a także połaci dachowej, oraz dla projektów dotyczących zagospodarowania budynków i przyległego otoczenia (ale bez możliwości prowadzenia prac w indywidualnych mieszkaniach) – co dotyczy tylko budynków znajdujących się w rejestrze zabytków i pod warunkiem, że realizacja projektu wiąże się z tworzeniem nowych, stałych miejsc pracy .

Na lata 2007-2013 kategorie beneficjentów Regionalnych Programów Operacyjnych definiowane są niezależnie na poziomie poszczególnych województw. Najczęściej jednak punktem wyjścia dla określenia beneficjentów działań rewitalizacyjnych są kategorie przyjęte w ZPORR. Doświadczenia województw z lat 2004 – 2006 pozwalają na dookreślenie i modyfikację poszczególnych kategorii beneficjentów. Może się zdarzyć, że pojedyńcze kategorie beneficjentów zostaną usunięte.

Jaka może być maksymalna i minimalna kwota dofinansowania?

*Maksymalny poziom **bezzwrotnego** dofinansowania jest uzależniony od wielu czynników. Każdorazowo jest on określony w dokumentach programowych, dla każdego z poddziałań oddzielnie. Poziom ten może ulec obniżeniu w odniesieniu do wartości maksymalnej, w zależności od dostępnych środków i liczby beneficjentów, którzy zamierzają skorzystać z dofinansowania. W latach 2004-2006 maksymalny udział funduszy strukturalnych w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wdrażanego w ramach ZPORR 3.3.1 i 3.3.2. wynosił **75%**. Oprócz tego cześć dofinansowania, do **10%** kosztów kwalifikowanych po stronie wkładu własnego, mogła pochodzić z budżetu państwa. Jednak faktyczna kwota dofinansowania w większości przypadków była dużo niższa.*

Czy przygotowanie projektu oraz jego realizacja muszą być przeprowadzone samodzielnie?

*W większości przypadków Beneficjent nie jest w stanie samodzielnie przygotować wszystkich wymaganych dokumentów, jak projekty, studia wykonalności czy wnioski aplikacyjne. Może zlecić przygotowanie dokumentacji wyspecjalizowanej firmie lub ubiegać się o tzw. pomoc techniczną, czyli pomoc udzielaną przez jednostkę wdrażającą (Urząd Marszałkowski, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego) w przygotowaniu określonych elementów dokumentacji. W przypadku zlecania przygotowania dokumentacji, należy pamiętać o konieczności zabezpieczenia środków własnych na ten cel, oraz o tym, że przygotowanie projektu każdorazowo wiąże się z ryzykiem, jakim jest ubieganie się o środki europejskie w ramach konkursów. **Należy pamiętać, że odpowiedzialność za właściwe przygotowanie projektu spoczywa po stronie Beneficjenta i dlatego niezmiernie ważne jest przygotowanie „dobrego projektu", a nie jedynie dobrze przygotowanej dokumentacji***

Jak opracować dobry projekt?

Jest to niewątpliwie najtrudniejsze pytanie, ale jednocześnie najważniejsze. Aby projekt był dobry, czyli miał szanse na dofinansowanie, jego zdefiniowanie powinno wynikać z wcześniejszego zbadania i zidentyfikowania rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej, której będzie dotyczył. ***Efektem projektu powinna być rzeczywista poprawa sytuacji w obszarze zdegradowanym -*** *nie tylko w zakresie materialnym i estetycznym, czyli w zakresie infrastruktury technicznej i ratowania zabytków, ale przede wszystkim* ***w sferze poprawy sytuacji mieszkańców poprzez pojawienie się nowych miejsc pracy, nowych szans na znalezienie zatrudnienia, a także poprawienie sytuacji społecznej i gospodarczej obszaru,*** *dzięki znalezieniu sposobów przyciągnięcia nowych inwestorów lub deweloperów.*

Należy podkreślić i pamiętać, że celem projektu powinna być likwidacja przyczyn, a nie skutków degradacji. *Konstrukcja projektu powinna wynikać z potrzeb ekonomicznych i społecznych terenu, nie może być nakierowana na uzyskanie dofinansowania projektu, dzięki któremu przez jakiś czas będzie jedynie „ładniej".*

Aby przygotować dobry projekt, warto zajrzeć do załączonego poradnika i przede wszystkim zrozumieć zasady, jakimi kieruje się darczyńca (Unia Europejska) przy przyznawaniu dofinansowania z funduszy strukturalnych.

Jak przygotować dobry wniosek?

Dobry wniosek o dofinansowanie jest pochodną dobrego pomysłu na projekt. Jednak ów świetny pomysł należy jeszcze „sprzedać" w formule narzuconej we wniosku aplikacyjnym. Dlatego do wypełniania wniosku niezbędna jest umiejętność konstruowania zwięzłej i maksymalnie rzeczowej wypowiedzi. Niezmiernie ważne jest zapoznanie się ze wszystkimi wytycznymi programu, z którego chcemy uzyskać dofinansowanie.

Ważne jest zebranie wymaganych załączników. Brak choćby jednego z nich, choćby przez zwykłe zapomnienie, może zniweczyć wielomiesięczny trud całego zespołu przygotowującego projekt, a tym samym zaprzepaścić środki wydatkowane na jego pracę.

Dlatego bardzo ważne jest dokładne i wielokrotne czytanie dokumentów programu oraz wszelkich dostępnych wytycznych i interpretacji. Wskazane jest utrzymywanie stałego kontaktu z instytucjami wdrażającymi projekt!

Warto przyjąć zasadę, że lepiej zadać o jedno pytanie za dużo, niż o jedno za mało!!!

KTO MOŻE NAM POMÓC

W przygotowaniu projektu, poza wiedzą i pomysłem, niezbędne jest posiadanie doświadczenia. Zdobędziemy je korzystając, z Przykładów Dobrych Praktyk wdrażania funduszy strukturalnych. Na bazie doświadczeń z realizacji projektów określimy czynniki warunkujące sukces projektu. Pomocą w zrozumieniu całości zagadnień jest przeczytanie poradnika.

Jakie czynniki warunkują sukces projektu?

Bert van Meggelen[1], w oparciu o doświadczenia z realizacji około 70 projektów rewitalizacyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym wskazał na czynniki, które mają decydujący wpływ na osiągnięcie sukcesu w projekcie:

1. ***Czynnik materialny*** *(hardware) obejmuje budynki, infrastrukturę oraz ukryty w nich potencjał.*
2. ***Czynnik „miękki"*** *(software) oznacza program funkcjonalny, który powinien się „zgrać" z częścią materialną.*
3. ***Czynnik organizacyjny*** *(org-ware) określa kadrę zarządzającą, która powinna być kreatywna, charyzmatyczna, zdolna do współpracy w pełnej harmonii.*
4. ***Czynnik ludzki*** *(human ware) oznacza potencjał ludzki, czyli wizję i wyobraźnię.To bardzo ważny czynnik na etapie przygotowania projektu.*
5. ***Własność*** *(ownership) to nie tylko własność materialna, ale również własność mentalna - zaangażowanie, przywiązanie. Każdy budynek musi mieć swojego oddanego właściciela*
6. ***Czynnik wspierający*** *(support ware) określa wsparcie zewnętrzne: społeczne i gospodarcze. Gdy go zabraknie, projekt ma niskie szanse powodzenia. Kapitał zawsze szuka ciekawych przedsięwzięć, a przeciwników trzeba przekonywać, oni zawsze istnieją.*

[1] Bert van Meggelen- materiały konferencji Dziedzictwo kulturowe u progu XXI wieku.Szanse i wyzwania Kraków 24-28.05.2006r.

7. ***Strategia komunikacji*** *(communication strategy) to porozumiewanie się. Oznacza to, że trzeba zapraszać wszystkich do konsultacji i dyskusji, nawet tych całkowicie nie zorientowanych w temacie. W ten sposób można znaleźć nowe możliwości i stworzyć mapę zagrożeń dla projektu.*
8. ***Kontekst czasu*** *(time context). Czas jest istotnym elementem projektu. Jest jego siłą i trwaniem. Czas jest po naszej stronie, czasem trzeba go spowolnić, czasem zatrzymać. Należy rozróżniać działania krótko i długo dystansowe.*
9. ***Kontekst*** *(context). Wszystko ma swój kontekst społeczny i polityczny. Trzeba przeprowadzić analizy i wybrać to co jest najważniejsze. Pozwoli to na zbudowanie własnych projektów, a nie naśladowanie innych. Należy pamiętać, że przeniesienie nawet najlepszej idei do innego kontekstu może nie przynieść oczekiwanych efektów.*
10. ***Czynnik X*** *„ duch projektu" powodujący, że układ czynników tworzy harmonijną całość, współgra ze sobą idealnie. Projekt jest lekki, Czynnik X dodaje mu „skrzydeł".*

Podstawą sukcesu jest całkowite i szerokie otwarcie się na zewnątrz, zapraszanie do współtworzenia projektu jak najszerszego grona partycypantów.

Gdzie szukać Przykładów Dobrych Praktyk?

W latach 2004-2006, w ramach programu ZPORR, Działanie 3.3., dofinansowanie z funduszy strukturalnych przyznano 153 projektom. Pełna lista ujęta jest w załączonej publikacji na dysku CD. Część projektów posiada szczegółowy opis i zdjęcia. Wszędzie podany jest numer kontaktowy do beneficjenta. To były pierwsze projekty, pierwsze doświadczenia. Każdy projekt jest przykładem dobrej praktyki, gdyż przeszedł formalną i merytoryczną ocenę Panelu Ekspertów i uzyskał dofinansowanie w konkursie projektów. Większość już została zrealizowana. Zarówno informacje zawarte w publikacji, jak i te bezpośrednio uzyskane od beneficjenta, który zrealizował podobny projekt, są bezcenną pomocą dla projektodawcy.

Dzięki niej można uniknąć popełnienia tych samych błędów, dowiedzieć się, co powinno być mocną stroną projektu, jak skorygować projekt, aby miał największe szanse wygrania w konkursie.

Informacja o projektach zamieszczona jest również na stronie ***www.unijnegwiazdy.pl*** *i stale będzie aktualizowana przy współpracy z beneficjentami. Tam również można uzyskać wsparcie i pomoc na internetowym forum.*

Czy są dostępne podręczniki lub strony internetowe, które mogą pomóc przygotować projekt ?

*Pomocy należy szukać w autoryzowanych podręcznikach, dokumentach, na autoryzowanych stronach internetowych, administrowanych przez jednostki wdrażające określony program. W przypadku ZPORR (**www.zporr.gov.pl**) były to Urzędy Marszałkowskie i Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (wcześniej Ministerstwo Gospodarki i Pracy). Adresy stron podane są w poradniku. Bardzo ważne jest również zapoznanie się z udostępnianymi dokumentami uzupełniającymi, poradnikami, przykładami i interpretacjami opracowywanymi przez jednostki wdrążające. Wskazany jest kontakt z przedstawicielami jednostki wdrażającej, którzy są zobowiązani udzielać wszelkiej pomocy w zakresie interpretacji zapisów programowych i związanych z nimi dokumentów.*
Warto stosować zasadę zadawania pytań i uzyskiwania na nie odpowiedzi w sposób udokumentowany, a więc za pomocą oficjalnych pism lub faksów. Z mniejszym zaufaniem należy podchodzić do informacji udzielanych przez inne źródła, zwłaszcza „prywatne" strony internetowe lub zamieszczane w podręcznikach nieautoryzowanych przez jednostki wdrażające określony program. Podobnie należy podchodzić do informacji udzielanych przez innych, nawet zaprzyjaźnionych beneficjentów. Jedynym i ostatecznym punktem odniesienia powinny być oficjalnie potwierdzone źródła i przedstawiciele jednostek wdrażających.

Jak skorzystać z pomocy informatora i poradnika?

*Niniejszy informator i załączony poradnik mają służyć jedynie zrozumieniu zagadnienia wdrażania funduszy strukturalnych na zdegradowanych obszarach miejskich i przedstawić przykłady dobrych praktyk. W informatorze i w poradniku zawarto informacje dotyczące okresu 2004-2006r. Wydaje się, że wiedza ta w pełni może być wykorzystana również przy opracowywaniu projektów w nowym okresie alokacji, gdyż autorzy starali się przekazać zagadnienia o charakterze uniwersalnym. W przypadku różnic zasygnalizowano wyjaśnienia dotyczące okresu 2007-2013. Nie zmienia to faktu, iż **informator i poradnik stanowią publikacje nieautoryzowane i nie mogą być podstawą do opracowania dokumentów projektowych.** Obie publikacje znajdują się także na stronie . Poradnik, jako narzędzie pomocne Projektodawcom, będzie korygowany i uaktualniany co pewien czas, w miarę napływu uwag i propozycji zmian od Beneficjentów. W ten sposób wersja poradnika na CD stale będzie ulepszana i dostosowywana do oczekiwań potencjalnych Beneficjentów*

DLACZEGO WARTO SIĘGAĆ PO GWIAZDY

Korzystając z funduszy strukturalnych możemy zwielokrotnić środki własne w stosunku jeden do trzech. W ten sposób mamy szansę zwiększyć zakres i skuteczność naszych działań i znacznie przyspieszyć procesy rewitalizacji, czyli poprawić sytuację społeczności lokalnej na określonym obszarze. Dzięki funduszom Unii Europejskiej nasze domy i ulice mogą nabrać nowego blasku, a mieszkańcy lepiej żyć i pracować. Starajmy się myśleć perspektywicznie i spożytkować bezzwrotną pomoc na przysłowiową „wędkę", wtedy rybę sami sobie złowimy.

Bardzo ważne jest, by w kolejnych latach nasze regiony mogły skutecznie konkurować na wspólnym europejskim rynku i być prawdziwymi partnerami dla „starej" Unii!

Dzięki wykorzystaniu pomocy będziemy lepiej przygotowani do współuczestniczenia we Wspólnocie. Pamiętajmy, że jeśli nie skorzystamy z tych środków, na pewno znajdzie się ktoś inny, może z sąsiedniej dzielnicy lub sąsiedniego miasta, kto nie zaprzepaści szansy.

WARTO ZATEM PODJĄĆ WYZWANIE I

„SIĘGNĄĆ PO GWIAZDY"!

Praca zbiorowa

Aleksandra Kociałkowska, Paweł Kościelecki, Grzegorz Lechman, Dorota Niemczyk, Tomasz Słomczyński

wykonana przez wolontariuszy w ramach realizacji zadania informacyjno-promocyjnego „UNIJNE GWIAZDY NAD GRODZISKIEM”
www.unijnegwiazdy.pl

1. Informator „UNIJNE GWIAZDY NAD GRODZISKIEM”

2. Poradnik „JAK SIĘGAĆ PO GWIAZDY” na płycie CD

3. Publikacja „PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK” na płycie CD (format PDF)

Koordynator projektu Aleksandra Kociałkowska
Redaktor opracowania Barbara Malicka

Zespół wykonawców:

Michalina Bembnista
Agata Chrul
Anna Firlej
Zbigniew Jarosik
Aleksandra Kalczyńska
Karolina Kołaczka,
Marcin Kowalski
Małgorzata Krysińska
Beata Madejska
Julia Mielczarek
Magda Phalke
Alicja Skałecka
Aneta Wiśniewska
Bogdan Wójcik

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach
Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. Konkurs dotacji
dla organizacji pozarządowych „Promocja dobrych praktyk" organizowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Europejska Fundacja Ochrony Zabytków, Gdańsk 6 skrytka 221,
tel/fax: 058 305 30 20, www.efoz.org.pl, e-mail: office@efoz.org.pl